

DOPORUČENÍ

DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2022/561

ze dne 6. dubna 2022

o monitorování přítomnosti glykoalkaloidů v bramborách a výrobcích z brambor

EVROPSKÁ KOMISE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 292 této smlouvy,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Vědecká komise pro kontaminující látky v potravinovém řetězci (CONTAM) v rámci Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) přijala v roce 2020 posouzení rizik glykoalkaloidů v krmivech a potravinách, zejména v bramborách a výrobcích z brambor ⁽¹⁾.
- (2) Mezi akutní toxické účinky glykoalkaloidů brambor (α -solaninu a α -chakoninu) u lidí patří gastrointestinální příznaky, jako je nevolnost, zvracení a průjem. V případě těchto účinků stanovila komise CONTAM nejnižší dávku s pozorovaným nepříznivým účinkem (LOAEL) odpovídající 1 mg celkových glykoalkaloidů brambor na kilogram tělesné hmotnosti za den jako referenční bod pro charakterizaci rizika po akutní expozici. Rozpětí expozice (MOE) vyšší než 10 je ukazatelem toho, že neexistuje zdravotní riziko. Tato hodnota MOE ve výši 10 zohledňuje extrapolaci z hodnoty LOAEL na hodnotu dávky bez pozorovaného nepříznivého účinku (NOAEL) (faktor 3) a interindividuální variabilitu toxikodynamiky (faktor 3.2). Vzhledem k tomu, že odhady akutní expozice v některých scénářích expozice vedly k MOE nižší než 10, to je ukazatelem zdravotního rizika.
- (3) Komise CONTAM doporučila, aby bylo shromážděno více údajů o výskytu glykoalkaloidů a jejich aglykonů v odrůdách brambor dostupných na trhu, v nových odrůdách brambor, které jsou výsledkem šlechtitelských pokusů, a ve zpracovaných výrobcích z brambor, včetně potravin pro kojení.
- (4) Správná zemědělská praxe, správné podmínky skladování a přepravy a správná výrobní praxe mohou snížit přítomnost glykoalkaloidů v bramborách a zpracovaných výrobcích z brambor. Aby bylo možné určit opatření, která je třeba přijmout k zamezení nebo snížení přítomnosti glykoalkaloidů v těchto potravinách, je však třeba shromáždit více informací o faktorech, které vedou k poměrně vysokému obsahu glykoalkaloidů v bramborách a zpracovaných výrobcích z brambor. Pokud je to možné, je vhodné analyzovat zejména ve zpracovaných výrobcích z brambor také rozkladné produkty β - a γ -solanin a chakonin a aglykon solanidin, neboť tyto sloučeniny mají stejnou toxicitu jako α -solanin a α -chakonin.
- (5) Výsledky monitorování glykoalkaloidů musí být spolehlivé a srovnatelné. Je proto vhodné poskytnout pokyny k jejich extrakci, jakož i požadavky na jejich analýzu. Vzhledem k tomu, že přítomnost glykoalkaloidů je vyšší v neloupaných bramborách než v loupáných bramborách a vyšší u malých brambor než u větších brambor, je důležité poskytnout informace o těchto faktorech při hlášení údajů o výskytu.
- (6) Aby bylo možné doporučit, kdy by bylo příhodné určit faktory vedoucí k relativně vysokému obsahu glykoalkaloidů, je vhodné stanovit orientační hodnotu pro brambory. Je rovněž třeba získat více informací o účincích zpracování na obsah glykoalkaloidů.

⁽¹⁾ Komise CONTAM úřadu EFSA (komise úřadu EFSA pro kontaminující látky v potravinovém řetězci), 2020. *Scientific Opinion – Risk assessment of glycoalkaloids in feed and food, in particular in potatoes and potato-derived products* (Vědecké stanovisko – Posouzení rizik glykoalkaloidů v krmivech a potravinách, zejména v bramborách a výrobcích z brambor). EFSA Journal 2020;18(8):6222, 190 s., <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2020.6222>

- (7) Je proto vhodné doporučit monitorování glykoalkaloidů v bramborách a výrobcích z brambor a identifikaci faktorů vedoucích k jejich vysokému obsahu a shromáždit více informací o účincích zpracování na obsah glykoalkaloidů,

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

- 1) Členské státy s aktivním zapojením provozovatelů potravinářských podniků by měly monitorovat glykoalkaloidy α -solanin a α -chakonin v bramborách a výrobcích z brambor. Pokud je to možné, měly by být analyzovány také rozkladné produkty β - a γ -solanin a chakonin a aglykon solanidin, zejména ve zpracovaných výrobcích z brambor.
- 2) Aby se zabránilo enzymatickému rozkladu α -chakoninu zejména při analýze syrových brambor (neloupaných/loupaných), měl by se k bramborám přidat roztok 1% kyseliny mravenčí v metanolu v poměru 1:2 (objem/hmotnost), když se před extrakcí a čištěním míchají a homogenizují. Doporučenými metodami analýzy jsou kapalinová chromatografie s ultrafialovou detekcí s fotodiodovým polem (LC-UV-DAD) nebo kombinace kapalinové chromatografie a hmotnostní spektrometrie (LC-MS). Jiné metody analýzy lze použít za předpokladu, že jsou k dispozici důkazy o tom, že vedou k získání spolehlivých výsledků pro jednotlivé glykoalkaloidy. Mez kvantifikace (LOQ) pro stanovení každého glykoalkaloidu by měla být pokud možno přibližně 1 mg/kg a neměla by být vyšší než 5 mg/kg.
- 3) Členské státy s aktivní účastí provozovatelů potravinářských podniků by měly provádět šetření s cílem určit faktory vedoucí k úrovním přesahujícím orientační hodnotu 100 mg/kg jako sumu α -solaninu a α -chakoninu v bramborách a ve zpracovaných výrobcích z brambor.
- 4) Členské státy a provozovatelé potravinářských podniků by měli úřadu EFSA do 30. června každého roku poskytnout údaje za předchozí rok za účelem kompilace do jedné databáze v souladu s požadavky pokynů EFSA o standardním popisu vzorku (SSD) u potravin a krmiv a v souladu s dalšími konkrétními požadavky EFSA na podávání zpráv^(?). U brambor a zpracovaných výrobků z brambor je důležité informovat o odrůdě a velikosti brambor (průměrná hmotnost brambor, zejména u neloupaných brambor), raných nebo skladovaných bramborách (tj. zralých a/nebo skladovaných po delší dobu), místě odběru vzorků (producent, velkoobchod, maloobchod) a o tom, zda byly brambory loupané, či nikoli^(?).

V Bruselu dne 6. dubna 2022.

Za Komisi
Stella KYRIAKIDES
členka Komise

^(?) <https://www.efsa.europa.eu/en/call/call-continuous-collection-chemical-contaminants-occurrence-data-0>

^(?) Zkoušky účinku loupání na obsah glykoalkaloidů by se měly provádět s použitím škrabky (na brambory).